

Delegationens rapport 2021

Förslag på styrmedel som kan påskynda omställningen till en
cirkulär ekonomi

Du kan ladda ned Delegationens publikationer på delegationcircularekonomi.se

© Delegationen för cirkulär ekonomi
Malmö, april 2021

Ordföranden har ordet

Cirkulär ekonomi har blivit ett av de vanligast använda politiska begreppen inom samhällsdebatten som rör miljö och hållbar utveckling. De frågor som diskuteras är emellertid inte nya utan var i allra högsta grad aktuella även under 1900-talet. Redan på 70-talet ifrågasattes begreppet avfall som man brukade hävda endast var "resurser på fel ställe". Under 90-talet så var det kretsloppsekonomi som var den använda metaforen och Kretsloppsdelegationen som arbetade på regeringens uppdrag under ett antal år på 90-talet blev en föregångare till vårt uppdrag i Delegationen för cirkulär ekonomi. I stor utsträckning är de utmaningar som fanns redan då fortfarande desamma: Samhällets resursflöden är i hög grad även idag linjära och den vision som Kretsloppsdelegationen målade upp för början av 2020-talet har inte blivit verklighet.

Men det finns några viktiga skillnader mellan då och nu. En är att klimatförändringen är än mer akut idag och ett viktigt argument för cirkulär ekonomi är att den är nödvändig för att vi ska nå de uppsatta klimatmålen. Cirkulär ekonomi handlar därför både om resurseffektivitet och om att begränsa klimatförändringen. En annan sak som har förändrats är att EU har blivit en viktig pådrivande kraft bland annat genom sin "Circular Economy Action Plan". Den tekniska utvecklingen innebär också större möjligheter idag jämfört med för en generation sedan. Digitaliseringen skapar nya möjligheter för att åstadkomma cirkulära flöden. Det handlar, till exempel, om att det går att åstadkomma bättre förutsättningar för spårbarhet, blivit enklare att få till fungerande affärsmodeller för återbruk och förbättrade möjligheter att utveckla nya tjänster som kan ersätta erbjudanden om nya varor.

Men det är inte bara politisk och teknisk utveckling som inneburit nya möjligheter. Det har också skett spännande kulturella förändringar. Delegationen har arbetat nära såväl näringsliv som offentlig sektor och idag upplevs inte politik inom området som hot mot utveckling, lönsamhet och arbetstillfällen. I stället ser man med tillförsikt på vad politiska beslut kan åstadkomma när det gäller såväl utveckling, lönsamhet, konkurrenskraft och jobb. Det visar sig inte

minst i de expertgrupper som på sina områden har hjälpt Delegationen att utforma förslag. Expertgrupperna har jobbat både initierat och intensivt och Delegationen har i deras rapporter hittat många förslag som vi valt att gå vidare med till regeringen. För Delegationens räkning vill jag tacka för det värdefulla arbetet. Delegationen har också en stor och engagerad referensgrupp. Under 2019 kunde vi fortfarande träffas och vi hade mycket intressanta sammankomster som var mer verkstad än traditionell konferens. Jag vill tacka även referensgruppen för att ni, trots att vi inte kunnat träffas under pandemiåret 2020, har varit aktiva och kommit med värdefulla synpunkter på Delegationens texter och förslag. Jag hoppas att vi under andra halvåret 2021 åter ska kunna träffas och jobba vidare tillsammans. Kanske har den speciella period under pandemin som pågått i mer än ett år nu ändå bidragit till och snabbat på en del utveckling som kommer att vara till nytta på resan mot en cirkulär ekonomi.

Förhoppningsvis kommer framtiden innebära att resurseffektivitet, långvarigt bruk och återanvändning blir norm genom större fokus på cirkulär ekonomi redan i designfasen, och att materialåtervinning fungerar i alla viktiga resursflöden. Det är möjligt att uppnå en ekonomi som är i huvudsak cirkulär i stället för linjär, men då behövs politisk handlingskraft. Engagemang finns inom näringslivet och samhället i övrigt så förutsättningarna för snabba förändringar finns. Besluten kan inte vänta.

Åsa Domeij
Ordförande

10 viktiga förslag

- Lägg till ett nytt miljömål "Ett resurseffektivt samhälle", i det svenska miljömålssystemet (*sida 6–7*)
- Kartlägg resursflöden och hur värdet av Sveriges resursflöden förändras över tid för att tydliggöra vilken potential en värdebevarande cirkulär ekonomi har (*sida 21–23*)
- Avsätt medel för införandet av ett "Cirkulärt lyft" - ett nationellt program med en metodik för hur industrin kan stärka sin omställningsförmåga (*sida 36*)
- Genomför en nationell satsning på design för cirkulär ekonomi genom ett uppdrag till lämplig myndighet att verka som nationellt samordnande nav (*sida 7–9*)
- Ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer införa en plattform för cirkulär upphandling för att underlätta dialog och matchning av köpare och leverantörer (*sida 17*)
- Tillsätt en utredning om hur det kan skapas fler incitament för hållbart konsumentbeteende (*sida 15*)
- Gör det obligatoriskt för offentlig sektor att använda SIN-listan (Substitute It Now-list), en förteckning över särskilt farliga ämnen som tagits fram av ChemSec (*sida 26*)
- Skapa regler för hälso- och miljöriskbedömning för återvunnet material som inte är strängare än för jungfruligt (*sida 11*)
- Öka användningen av återvunnen råvara genom att tillsätta en utredning om system för kvotplikt och återvinningscertifikat på plast, kvotplikter på återvunnen fosfor och återvunnet kväve, samt hur ett Bonus-Malussystem för avfall kan utformas (*sida 11–13*)
- Ställ tydligare krav på återvinning av byggavfall och användning av återvunnet material i byggsektorn. Inför sanktioner för den som inte sorterar bygg- och rivningsavfall enligt EU:s nya lagstiftning (*sida 33*)

Innehåll

1. Delegationens förslag till regeringen	5
1.1 Cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign.....	6
1.2 Cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster	14
1.3 Cirkulär ekonomi genom giffria och cirkulära kretslopp.....	20
1.4 Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller.....	35
2. Sverige på den internationella cirkulära kartan	40
3. Delegationens arbete 2020–2021	43
3.1 Delegationens förslag till kompletteringar av sitt arbete	43
3.2 Bioekonomi och cirkulär ekonomi.....	44
3.3 Cirkulär kompetensutveckling för små- och medelstora företag.....	45
3.4 Delegationens roll som kontaktnod för kommuner och regioner	45
4. Delegationen som nav för omställningen	47
4.1 Samverkan med de Strategiska Innovationsprogrammen	48
4.2 Storstadsöverenskommelsen för cirkulärt byggande 2030.....	48
4.3 Gröna Överenskommelser.....	49
4.4 Delegationens konferens, Cirkulär ekonomi i Sverige, Norden och EU	50
5. Delegationen som ett kunskapscentrum.....	52
6. Referensgruppen och expertgrupperna	54
6.1 Referensgruppen	54
6.2 Expertgrupperna	55
7. Bilagor.....	57

1. Delegationens förslag till regeringen

Delegationen för cirkulär ekonomi (Delegationen) inrättades år 2018 och började sin verksamhet vid årsskiftet 2018/2019.

Enligt regeringsuppdraget är Delegationens syfte *”att nationellt och regionalt stärka samhällets omställning till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi”*. För att göra denna rapport mer lättläst skrivs bara cirkulär ekonomi ut i löptexten – att resurseffektiv och biobaserad ingår är då underförstått.

I Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige betonar regeringen Delegationens roll *”i det fortsatta arbetet med att föreslå hur omställningen till en cirkulär ekonomi kan göras i enlighet med regeringens strategi om cirkulär ekonomi”*. Delegationen låter därför regeringens fyra fokusområden utgöra stommen i kapitel 1, där Delegationens förslag presenteras. I övrigt har förslagen ingen specifik rangordning.

Till sin hjälp har Delegationen en Referensgrupp på drygt femtio personer och ett antal expertgrupper, sammansatta av personer som antingen blivit tillfrågade eller själva uttryckt intresse för att bidra kring specifika frågeställningar. Grupperna har arbetat med att ta fram styrmedelsförslag, som presenterades vid Delegationens konferens i december 2020. En del av förslagen i denna rapport har också tidigare spelats in av Delegationen och en del kommer från Delegationens egen samverkan med aktörer runt om i Sverige.

Samtliga expertgruppsrapporter finns med som bilagor.

I Delegationens överläggningar ingår systemperspektivet, men Delegationen har inte gjort en metaanalys av hur väl förslagen samspelar. Det ingår inte i uppdraget.

Delegationen vill påtala att när det gäller pågående processer som är mycket viktiga för omställningen, till exempel tillsatta regeringsuppdrag eller utvidgningen av EU:s ecodesigndirektiv, lämnar den bara förslag om den anser att uppdragen eller Sveriges handlingslinje i EU borde utökas.

1.1 Cirkulär ekonomi genom hållbar produktion och produktdesign

Fokusområde 1 i regeringens strategi för cirkulär ekonomi handlar om hållbar produktion och produktdesign som är grundläggande för omställningen till en cirkulär ekonomi. Det handlar om att utnyttja resurser effektivt och undvika svinn mellan olika steg i produktionsprocessen.

Hur stor miljöpåverkan produktionsprocesser och färdiga produkter får avgörs redan i designfasen. Redan där behöver en analys göras av hur produkten kan återbrukas eller materialet återvinnas – sedan kan det vara för sent, eller så sker kanske en kraftig värdeminskning vid återbruk eller återvinning.

Det krävs också ett paradigmskifte i samhället där vi slutar tala om avfall och ser avfallet som resurser som kan få ett förlängt liv, helst med ett så litet värdesvinn som möjligt. Det är avgörande att skapa efterfrågan på och säkerställa tillgång till återvunnet material av god kvalitet och till ett pris som är lägre än för jungfrulig råvara.

I detta kapitel föreslår Delegationen en större nationell satsning på design för cirkulär ekonomi och rad åtgärder för att öka resurseffektiviteten, så att vi minskar trycket på uttag av jungfrulig råvara.

Resurseffektivitet

I Regeringens strategi för cirkulär ekonomi betonas i fokusområde 1 hur cirkulär ekonomi kan uppnås genom hållbar och fossilfri produktion och produktdesign i hela landet. Delegationen menar att dessa ambitioner handlar om resurseffektivitet och anser därför att Miljömålssystemet behöver kompletteras med ett nytt miljömål; "Ett resurseffektivt samhälle".

Förslag

- Lägg till ett nytt miljömål "Ett resurseffektivt samhälle", i det svenska miljömålssystemet¹

---

¹ Delegationens inspel till handlingsplanen

Sveriges 16 miljö kvalitetsmål beskriver det tillstånd i den svenska miljön som miljöarbetet ska leda till.

Delegationen anser att ett mål om *Ett resurseffektivt samhälle* behöver läggas till de idag 16 etablerade målen. Syftet är att öka resurseffektiviteten i samhällets materialflöden och samtidigt minska mängden avfall som går till deponi och energiutvinning. Detta mål kan bidra till att hela samhället tar de nödvändiga stegen mot en cirkulär ekonomi. Till detta mål behöver det tas fram preciseringar som förtydligar målet, tydliga etappmål samt indikatorer. Dessutom behöver övriga miljö kvalitetsmål ses över för att se till att etappmålen inom dessa också bidrar till den cirkulära omställningen.

Nationell satsning på design för cirkulär ekonomi

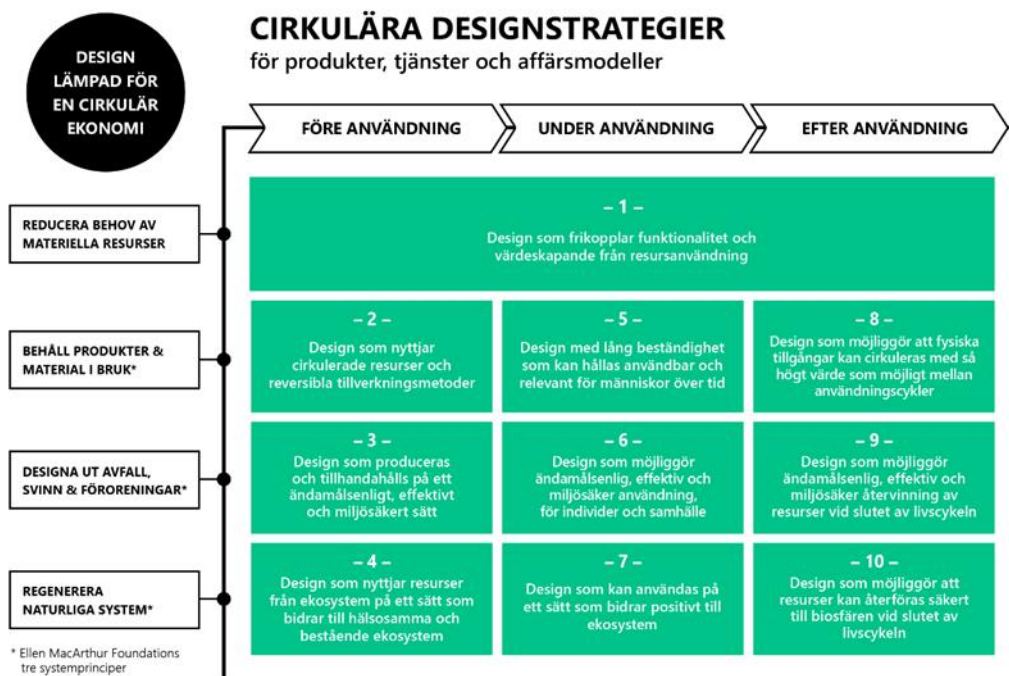
Valen i designfasen är avgörande för produktens livslängd och hur mycket av komponenter som kan återbrukas och material som kan återvinnas. Men inte bara produkten utan produktionssystem och affärsmodeller behöver designas för att vi ska kunna lämna den linjära ekonomi som vårt samhälle är uppbyggt på idag. Så länge det är dyrare att använda återbrukade produkter och återvunnet material står vi inför ett systemfel som måste åtgärdas, utan att det påverkar svensk industri negativt. Det måste vara billigare, och lättare, att göra rätt. En omställning kan innebära nya intressanta möjligheter för näringslivet.

När vi ska minska det linjära och öka det cirkulära står vi inför många utmaningar. Vi ska dels hantera den infrastruktur, industri och de produkter som finns idag, dels – helst snabbt – gå från forskning till kommersialisering och produktion i full skala. Det är viktigt att vi förhåller oss till det som idag redan är designat där det inte finns spårbarhet och dokumentation, så att farliga produkter och ämnen inte återcirkuleras.

Delegationens *expertgrupp för cirkulär design* har utvecklat ett ramverk med cirkulära designstrategier (se tabell nedan). Detta är ett exempel på hur designstrategier kan kommuniceras till företag och andra aktörer samt peka på bredden av designmöjligheter. Delegationen vill lyfta vikten av sådana här strategier för att påvisa

möjligheterna med att anlägga ett helhetsperspektiv när man tittar på design för cirkulär ekonomi.²

Tabell 1 Cirkulära designstrategier, Expertgruppen för cirkulära designprinciper

Delegationen anser att det behövs en kraftfull nationell satsning för design för cirkulär ekonomi, i relation till innovation och affärsutveckling, för att design för cirkulär ekonomi ska få tyngd och genomslag hos svenska företag. Det behövs ny kunskap om både infrastruktur och produktutveckling. För att lyckas behövs därför en förstärkning nationellt som kan accelerera den cirkulära omställningen.

Förslag

- Ge lämplig myndighet i uppdrag att verka som nationellt samordnande nav för design för cirkulär ekonomi³

² Samverkansprogrammet för näringslivets klimatomställning, arbetsgruppen för Design för cirkularitet arbetar också med detta ramverk. De tio designstrategierna ska renodlas med syftet att göra verktyget mer användarvänligt och skarpare.

³ Expertgruppen för cirkulära designprinciper

Många svenska företag ser stora möjligheter med cirkulär ekonomi, men få vet hur detta praktiskt ska tillämpas. Kunskapsbrist, utmaningar att testa i liten skala, svårigheter att nå lönsamhet på kort sikt och regelhinder som hämmar nya lösningar är bara några exempel på saker som gör det svårt för företag att påbörja sin omställningsresa. För att få till en cirkulär omställning i Sverige behövs därför ett samordnande nav som kan koordinera insatser för att stimulera, stötta och sprida design- och innovationsprocesser fokuserade på cirkulär ekonomi. Arbetet bör även ske med hjälp av regionala och lokala noder för att få nödvändigt genomslag.

Förslag

- **Inför design för cirkulär ekonomi som ett centralt inslag i relevanta utbildningar⁴**

Delegationen anser att regeringen bör verka för att design för cirkulär ekonomi blir ett centralt inslag i alla utbildningar som relaterar till produkt-, tjänste- och affärsutveckling, hos yrkesutbildningar såväl som universitets- och högskoleutbildningar.

Befintlig kunskap behöver inte bara spridas mellan akademi och industri utan också till de som snart kommer ut på arbetsmarknaden. Utöver Sveriges designutbildningar behöver alla andra utbildningssatsningar som har kopplingar till design och affärsutveckling också utöka sitt fokus på design för cirkulär ekonomi.

Ökade förutsättningar för återanvändning och återvinning

För att produkter och material ska kunna ha en längre livslängd genom återanvändning och återvinning är det avgörande att det finns tillförlitlig och lättillgänglig information om produkters innehåll, ursprung, miljöpåverkan och hur de kan återbrukas, återvinnas eller tas om hand på annat sätt. Delegationen vill här lyfta styrmedel som kan bidra till ökad resurseffektivitet och hållbar produktion genom ökad återanvändning och återvinning och ett mer omfattande retursystem.

---

⁴ Expertgruppen för cirkulära designprinciper

Förslag

- **Ge lämplig myndighet i uppdrag att skapa en gemensam resursportal⁵**

Delegationen anser att regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att skapa en gemensam resursportal för att öka återvinningen och användningen av avfall som resurs.

För att öka återvinningen av avfall måste tillräcklig kunskap om avfallets härkomst, egenskaper och risker beskrivas på ett enhetligt sätt. Dokumentationen behöver följa med genom hela avfallskedjan fram till slutanvändaren så att avfallets lämplighet kan bedömas. Processen skulle kunna förenklas betydligt genom att en gemensam digital, lättanvänd portal liknande "Ledningskollen"⁶ upprättas. I portalen bedöms och klassas avfallet halvautomatiskt utifrån alla olika klassningssystem med frågor/svar/relevanta analysresultat. Därigenom kan kravet tillgodoses på att tillräcklig dokumentation om avfallet från varje egenskapsområde följer med genom hela avfallskedjan.

En portal kräver samarbete mellan myndigheter, företag, branschorganisationer och kommuner för att bli relevant. Den kan i längden effektivisera handläggningen för alla parter och därmed öka användning av avfall då matchning bli möjlig inom den tidsram som krävs för att vara effektiv.

Förslag

- **Gör det obligatoriskt med retursystem för fler typer av förpackningar⁷**

Delegationen ser positivt på att regeringen nu utökar kravet på retursystemet att inkludera fler dryckesförpackningar genom att ta bort undantagen i förordning 2005:220. Dock menar Delegationen att ännu fler förpackningar kan inkluderas i ett sådant system. Därför anser Delegationen att regeringen bör tillsätta en utredning för att

---

⁵ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

⁶ Post- och telestyrelsen (PTS) driver satsningen Ledningskollen. Syftet med den kostnadsfria webbtjänsten är att minska antalet grävskador och förenkla samordning, planering och utförande av bygg- och anläggningsprojekt.

⁷ Delegationens inspel till handlingsplanen

se över möjligheten att göra det obligatoriskt med retursystem för fler typer av förpackningar alternativt se över möjligheten att inkludera fler typer av förpackningar i dagens retursystem.

Eftersom drycker ofta köps i annat land än det där de konsumeras vore det på sikt även praktiskt med ett retursystem som omfattade fler länder.

Förslag

- **Skapa regler för hälso- och miljöriskbedömning för återvunnet material som inte är strängare än för jungfruligt**

Delegationen vill, som framhålls på flera platser i rapporten, betona vikten av att återvunnet material inte ska regleras strängare än jungfruligt. En viktig faktor för att öka användningen av återvunnet material är att det kan konkurrera på lika villkor, till exempel vad avser tillgänglighet och pris, med jungfruligt material.

System för att öka användningen av återvunnen råvara

Ett vanligt problem inom näringslivet är att tillgången på återvunnet material är låg samtidigt som det är dyrare att använda återvunnet material än jungfruligt. Delegationen anser därför att regeringen bör lägga fram förslag, exempelvis inom den gröna skatteväxlingen, som ökar konkurrenskraften för återvunnet material.

En av förutsättningarna för en hållbar produktion är att vi ökar användningen av återvunnen råvara. Därför föreslår Delegationen att regeringen tillsätter en utredning om system för kvotplikt och återvinningscertifikat på plast, kvotplikter på återvunnen fosfor och återvunnet kväve, samt hur ett Bonus-Malussystem för avfall kan utformas.

Naturvårdsverket har i uppdrag att under 2021 lämna förslag på produktgrupper eller materialflöden där kvotplikter för användningen av återvunnen råvara skulle vara lämpliga.

Delegationen konstaterar att förutsättningarna för, men också konsekvenserna av, kvotplikt skiljer sig åt mellan olika material och produkter. För att uppnå störst miljönytta och resurseffektivitet kommer det att behövas olika åtgärder för olika material baserade på de förutsättningar och de kretslopp som finns idag.

Förslag

- Tillsätt en utredning med uppdrag att utforma ett nationellt kvotpliktsystem med återvinningscertifikat för plast⁸

Ett sådant system kan förväntas stärka efterfrågan på avfallsbaserad återvunnen plastråvara, möjliggöra större volymer av återvunnen plast på marknaden och underlätta upphandling. I dagsläget är det mycket svårt för återvunnen plast att konkurrera med det låga oljepriset, som i sin tur sätter priset på den jungfruliga plasten.

Förslag

- Tillsätt en utredning om kvotplikt för återvunnen fosfor och återvunnet kväve i mineralgödsel⁹

Om kväve i avloppsvatten kan utvinnas och ersätta mineralgödselkväve, minskas klimatpåverkan kraftigt både vid tillverkningen av mineralgödselkvävet och vid reningen av kvävet i reningsverket. Därför behövs styrmedel för att kunna öka återvinningen av, och minska miljöpåverkan från, kväve i avlopp. Återvinning av växttillgängligt kväve är viktigt ur både klimat- och sårbarhetssynpunkt. För att få en marknad att fungera är det helt nödvändigt att staten inför styrmedel som ökar efterfrågan av återvunnen växtnäring.

Förslag

- Tillsätt en utredning om ett certifieringssystem för klimatsmart återvunnet kväve¹⁰

Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att utreda ett certifieringssystem för klimatsmart återvunnet kväve. Kväverening i

---

⁸ Expertgruppen för cirkulär upphandling

⁹ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA

¹⁰ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA

våra reningsverk behövs för att minska övergödning och algblomning i våra hav.

När kväve kommer in till reningsverket är det ofta effektivt att rena kvävet i två olika flöden i reningsverket. Kvävereningen sker med hjälp av en bakterieprocess, där 0,1–10% av kvävet avgår som starkt klimatpåverkande lustgas. Det utvecklas nu bra metoder för att kunna återvinna kväve direkt från vattnet – utan bakterier - till en mineralgödselprodukt utan risk för bildning av lustgas. Kväve som återvunnits utan en bakterieprocess minskar kraftigt utsläppen av lustgas från reningsverkets kväverening. Om kväve som erhållits med denna typ av rening garanteras av en oberoende certifiering bör sådant kväve erhålla ett merpris på marknaden och göra återvinningen lönsam.

Förslag

- **Tillsätt en utredning om hur ett Bonus-Malussystem för avfall kan utformas¹¹**

Det finns många exempel på områden där återvunna material har svårt att konkurrera med jungfruligt material, som ofta är billigare. Ett tydligt exempel på det är materialåtervinning av plast, där det för vissa plastkvaliteter inte är möjligt att finna avsättning till rimliga priser. Ett annat exempel är material som ingår i textilier. Resultatet blir att en alltför låg andel av plasten materialåtervinns och produktionen av nya plastprodukter i onödigt stor utsträckning baseras på jungfruligt material. Detta problem behöver en långsiktig och stabil lösning.

Genom att belägga uppkomsten av avfall med en malus, och betala ut en bonus när man kan visa att man uppnått full cirkularitet, skulle det vara möjligt att skapa ett system som driver innovationen och utvecklingen mot ökad resurseffektivitet. Ett exempel på ett liknande ekonomiskt styrmedel, som resulterat i snabba och kontinuerliga förbättringar, är NO_x-avgiften¹².

---

¹¹ Delegationens inspel till handlingsplanen

¹² NO_x-avgiften är ett ekonomiskt styrmedel med syfte att minska utsläppen och nå miljö kvalitetsmålen om försurning, övergödning och frisk luft.

1.2 Cirkulär ekonomi genom hållbara sätt att konsumera och använda material, produkter och tjänster

Fokusområde 2 i Regeringens strategi för cirkulär ekonomi handlar om hållbara sätt att konsumera, använda och återanvända material, produkter och tjänster. Hållbara konsumtionsmönster är en viktig del i att minska negativ miljö- och klimatpåverkan.

För att kunna göra informerade val behöver konsumenterna information som gör det lätt att göra rätt, och konsumenternas agerande är av avgörande betydelse för omställningen till en cirkulär ekonomi. Det handlar både om att vilja agera cirkulärt och att förstå hur man gör – även här gäller devisen att det ska vara lätt att göra rätt. Det krävs också uppfinningsrikedom och mod för att skapa hållbar konsumtion. Det behöver bli lättare och billigare att få produkter reparerade i stället för att köpa nytt. Med en ökning av reparation och hantverksuppdrag kan också antal nya arbetstillfällen skapas i samhället.

Men inte bara den enskilda konsumenten har ett ansvar – staten, regioner och kommuner spelar en viktig roll. I den offentliga upphandlingen omsätts cirka 800 miljarder kronor varje år, och det finns många utmaningar kvar på vägen från den linjära upphandlingen, både för köpare och producenter. Industrin har också ett stort ansvar för att erbjuda produkter och tjänster som är cirkulära. Delegationen ser här ett behov av att det skapas en plattform för cirkulär upphandling för att underlätta dialog och matchning av köpare och leverantörer.

Regeringen har gett Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att se över hur strategisk upphandling kan främja cirkulär ekonomi genom hela inköpsprocessen. En viktig aspekt i det arbetet är hur återanvändningsgraden och livslängden på produkter kan öka. I uppdraget ingår också att Upphandlingsmyndigheten ska verka för en ändamålsenlig styrning och organisation av inköp i staten, kommuner och regioner, samt följa upp denna utveckling.

Många av Delegationens expertgrupper har också uppmärksammat detta och föreslagit att Upphandlingsmyndigheten ges ett ännu tydligare uppdrag och mer resurser att arbeta med hållbara inköp. I detta kapitel har samtliga förslag som rör offentlig upphandling och Upphandlingsmyndigheten inkluderats.

Konsumera mera hållbart

En del av omställningen till en cirkulär ekonomi handlar om att konsumera hållbart. Detta gäller både den enskilda konsumenten, offentlig sektor och näringslivet.

Delegationen vill se fler incitament som kan underlätta för den enskilde konsumenten att göra hållbara och cirkulära val i vardagen. Delegationen föreslår därför åtgärder som stärker området inom hållbar konsumtion.

I Regeringens handlingsplan för cirkulär ekonomi nämns att Konsumentverket har fått i uppdrag att identifiera hinder för hållbar konsumtion. Myndigheten ska även identifiera för- och nackdelar med olika typer av åtgärder för att motverka dessa hinder. För att komplettera detta uppdrag föreslår Delegationen:

Förslag

- **Tillsätt en utredning om hur det kan skapas fler incitament för hållbart konsumentbeteende¹³**

Förslag bör tas fram på incitament längs med hela värdekedjan, men även riktade mot konsumenter, för att uppmuntra till hållbara val och därigenom även öka lönsamheten för de producenter som väljer att satsa på produkter och tjänster som är mer hållbara. Exempel på konsumentincitament kan vara moms på återanvända produkter, skatteavdrag för reparationstjänster och pant.

Även förslag på konsumentincitament kopplade till krav på producenter, i syfte att främja en mer hållbar konsumtion, bör tas fram. Detta kan till exempel vara kvotplikt för återanvända produkter och återvunnet material, krav på reparerbarhet och garantitider.

Uppdraget bör rikta in sig på att föreslå lämpliga kombinationer av styrmedel för att skapa en marknad där konsumenternas efterfrågan och producenternas utbud möts.

---

¹³ Expertgruppen för utökat producentansvar

Förslag

- **Staten bör ta på sig rollen som föregångare inom offentlig upphandling med resurseffektiva cirkulära krav och nya modeller för upphandling¹⁴**

Det är viktigt att konsumenterna ges information om hur betydelsefulla cirkulära produkt- och materialflöden är för att effektivt minska koldioxidutsläppen. Den största efterfrågan i volym är den som kommer från offentlig sektor och företag. Med denna kunskap ges privata konsumenter möjlighet att förändra sin privata konsumtion. Både konsumenter och myndigheter behöver ökad kunskap och förståelse för att cirkulära val, såsom att köpa en begagnad produkt, eller en som är tillverkad av återvunna råvaror, bidrar till ett minskat tryck på resursnyttjandet samt bidrar till minskade utsläpp.

I Delegationens inspel inför framtagandet av strategin för cirkulär ekonomi och handlingsplanen efterlyste Delegationen ett åtagande från staten att vara en föregångare inom offentlig upphandling. Det handlar om resurseffektiva cirkulära krav och nya modeller för upphandling, till exempel funktionsupphandling och innovationsupphandling. Delegationen anser fortsatt att staten tydligare kan ta på sig rollen som föregångare inom offentlig upphandling med resurseffektiva cirkulära krav och nya modeller för upphandling.

Cirkulär upphandling

Det pågår idag flera initiativ kring cirkulär upphandling, men Delegationen anser att det behövs ännu mer kunskap om nya arbetssätt, nya affärsmodeller och regelverk. Det ska vara enkelt att köpa och sälja cirkulärt. Samtidigt är det viktigt att förlänga brukstiden för upphandlade produkter. Delegationen lämnar här förslag till ett antal åtgärder för cirkulär upphandling.

---

¹⁴ Delegationens inspel till handlingsplanen

Förslag

- **Ge Upphandlingsmyndigheten i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer införa en plattform för cirkulär upphandling för att underlätta dialog och matchning av köpare och leverantörer¹⁵**

Delegationen föreslår att Upphandlingsmyndigheten ges i uppdrag att i samverkan med relevanta aktörer inrätta en plattform för cirkulär upphandling för att underlätta dialog och matchning av köpare och leverantörer. Arbetet kan med fördel inkludera regionala kompetenscentrum för stöd till regionala och lokala upphandlare för att skapa nödvändigt genomslag.

En bättre och mer organiserad branschdialog för cirkulära lösningar mellan beställare och leverantörer för olika produktgrupper torde leda till fler matchningar av goda affärer. Dessa utmaningar har redan identifierats inom arbetet med innovationsupphandling. Erfarenheter som gjorts i våra grannländer visar att cirkulär upphandling ofta kräver nya arbetsätt och innovationsupphandling.

Förslag

- **Ta fram stöd och vägledning för användning av mätetal för cirkulär ekonomi i upphandling¹⁶**

Delegationen rekommenderar också att Upphandlingsmyndigheten ges i uppdrag att ta fram stöd och vägledning för hur mätetal för produkters cirkularitet kan användas i offentlig upphandling. I uppdraget bör också ingå att sammanställa goda exempel på hur mätetal för cirkulär ekonomi hittills har använts i påbörjade och genomförda cirkulära upphandlingar.

Uppdraget kommer sannolikt att behöva utföras i samverkan med flera olika aktörer i samband med uppföljning av miljöledningssystem i statliga myndigheter. Det finns i nuläget inga nationella riktlinjer att utgå ifrån för den kommun som har ambitioner på området.

---

¹⁵ Expertgrupp för cirkulär upphandling och Delegationens inspel till handlingsplanen

¹⁶ Expertgruppen för mätning av cirkulär ekonomi

Förslag

- **Ålägg statliga myndigheter att tillämpa cirkularitetsdeklarationer i sina upphandlingar i bygg- och anläggningssektorn¹⁷**

Delegationen föreslår att regeringen ålägger relevanta statliga myndigheter att tillämpa cirkularitetsdeklarationer i sina upphandlingar i bygg- och anläggningssektorn. Cirkularitetsdeklarationer kan tillgodose många önskemål om verifikation av ställda krav i samband med cirkulär upphandling. De kan också användas som underlag för tekniska specifikationer om till exempel andelen återvunnen råvara, som underlag för tilldelningskriterier och kontraktsvillkor, vid avtalskontroll och utvärdering av genomförda avtal. Sist men inte minst kan de användas för att beskriva miljöeffekter (klimatpåverkan) av olika förslag till cirkulära lösningar ur ett livscykelperspektiv. Dessa deklarationer skulle kunna samordnas med de klimatdeklarationer som kommer att införas under 2022.

Förlängd livslängd genom återbruk, återanvändning och delande

En väsentlig del i omställningen till en cirkulär ekonomi handlar om att göra det möjligt för produkter att leva länge, vilket också är en av förutsättningarna för hållbar konsumtion. Därför är det viktigt med ett system som ger möjligheter för produkter att hitta nya användare eller nya användningsområden. Det är också viktigt att underlätta för de aktörer som idag arbetar med återbruk, återanvändning och delning och på så sätt bidrar till en längre livslängd för produkter och material.

Ett positivt steg i denna riktning som tagits av regeringen är sänkningen av mervärdesskatten från 25% till 12% för reparationer av cyklar, skor, lädervaror, kläder och hushållslinne. Delegationen vill dock påpeka att en liknande sänkning även behöver riktas mot återbruksaktörer som idag är tvungna att lägga till 25% i mervärdesskatt på de begagnade produkter som de köpt upp, reparerat eller gjort om (så kallad "up-cycling") för att sedan sälja vidare.

---

¹⁷ Expertgruppen för cirkulär upphandling

1.3 Cirkulär ekonomi genom giftfria och cirkulära kretslopp

Fokusområde 3 i Strategin för cirkulär ekonomi handlar om giftfria och cirkulära kretslopp. Även inom detta fokusområde är det viktigt att få till snabba åtgärder för att få fart på den cirkulära omställningen. Delegationen tycker att det ska vara dyrt att göra fel. Bara för att det saknas ekonomiska incitament för att göra rätt ska det inte gå att smita ut bakvägen. Därför lämnar Delegationen bland annat två tuffa förslag om sanktioner.

I Fokusområde 3 tar regeringen också upp vikten av styrning mot att fossila råvaror ersätts av förnybara och biobaserade, utan att det inverkar negativt på ekosystemtjänster och biologisk mångfald. Delegationen har påbörjat ett arbete inom detta område, se kapitel 3.2.

Delegationen tycker att regeringen betonar en mycket viktig princip om att främja återanvändning av produkter framför materialåtervinning. Ju längre tid en produkt används i sin ursprungliga form desto bättre. Det mest cirkulära kan vara att förlänga en produkts liv i oförändrad form och minska behovet av att ersätta produkten.

Delegationen har också noterat att frågorna om resursflöden i Sverige och deras värdeförändring behöver utredas. Kunskap om hur flödena ser ut ger möjlighet att sätta in kraftfulla styrmedel för att fasa ut gifter och öka resurseffektiviteten.

Fokusområde 3 handlar också om giftfrihet och vikten av att fasa ut särskilt farliga ämnen i material och varor. Detta är en viktig förutsättning för cirkulära kretslopp. Därför behöver vi kunna hantera de enorma varu- och materialflöden som redan finns idag, något som digitaliseringen kan bidra till. Spårbarhet är avgörande för att man ska kunna hantera värdekedjorna. Man behöver till exempel information om var produkter används, deras ursprung och innehåll.

Producentansvar är en annan nyckel till värdebeständiga och "rena" värdekedjor. Sist men inte minst behöver förändringar i flödena kunna mätas.

I detta kapitel lämnar Delegationen bland annat förslag som kan bidra till längre material- och produktliv med färre giftiga ämnen, och utvecklingen av mätning för cirkulär ekonomi.

Kartlägg materialflöden och den cirkulära ekonomin i Sverige

Regeringen nämner i handlingsplanen för cirkulär ekonomi att Naturvårdsverket har fått i uppdrag att återrapportera hur myndigheten arbetar för att förbättra kunskapen om materialflöden i samhället, särskilt de prioriterade strömmarna i omställningen till en cirkulär ekonomi. För att skapa cirkulära kretslopp behöver vi kunskap. Delegationen föreslår därför att arbetet kompletteras med en kartläggning av resursflöden och hur värdet av Sveriges resursflöden förändras över tid för att tydliggöra vilken värdebevarande potential en cirkulär ekonomi har.

Delegationen föreslår att regeringen ger i uppdrag till lämplig myndighet att:

Förslag

- **Initiera en nationell kartläggning av resursflöden i Sverige¹⁹**

Kartläggningen bör titta på volym och vikt både vid uttag av nytt material, återbruk och återvinning. Utan tillförlitlig kunskap om olika flöden finns stora risker för minskad effektivitet vid beslut inom teknikutveckling, investeringar och samverkansprojekt samt politiska beslut kopplade till resurserna. Både det privata och offentliga näringslivet behöver detaljerad information om såväl kvalitet som kvantitet i flöden.

En kartläggning av resursflöden i Sverige har tidigare genomförts inom projektet *Resurseffektivitet och cirkulär ekonomi* vid Kungliga ingenjörsvetenskapsakademien med fokus på fem materialflöden; biomassa från trä, stål, betong, livsmedel och textil. Kartläggningen och projektet som helhet kunde visa på "läckor" i materialflödena men även peka på affärsmöjligheter kopplade till effektivare resurshantering. Delegationen ser stor potential med en utökad nationell kartläggning av fler resursflöden i Sverige för att peka på just affärsmöjligheter men även för att möjliggöra utformningen av rätt typ av styrmedel för en resurseffektiv cirkulär ekonomi.

Kartläggningen bör även inkludera:

---

¹⁹ Delegationens inspel till handlingsplanen

Förslag

- **En analys av hur värdet av Sveriges resursflöden förändras över tid²⁰**

Det är också viktigt att belysa hur cirkulärt Sverige är idag och vilken värdebevarande potential en cirkulär ekonomi har. Kartläggningen bör därför ge exempel på hur snabbt olika produkter/material tappas i ekonomiskt värde och vilka kostnader det innebär för samhället respektive näringslivet i dagens linjära system.

Hur värdebeständigt det svenska materialsystemet är har tidigare utretts (se Material Economics studie om *ett värdebeständigt svenskt materialsystem*) men bör kompletteras med ytterligare analys som kartlägger hur cirkulärt Sverige är i stort. Genom att synliggöra detta skapas ytterligare incitament för design för cirkulär ekonomi och att utveckla resurseffektiva lösningar.

Delegationen föreslår att kartläggningen också inkluderar:

Förslag

- **De viktigaste flödena av material och kemiska produkter vars recirkulation måste brytas inom de kommande tio åren och hur det ska åstadkommas²¹**

För att nå full cirkularitet i ett materialflöde kan det ibland krävas ett orimligt utnyttjande av andra resurser. Delegationen vill lyfta att omställningen handlar om att öka effektiviteten i användningen av alla resurser, där cirkulära lösningar inte alltid utgör den enda lösningen.

Successivt behöver också befintliga materialflöden bli giftfria, vilket kan medföra att varor och material som redan finns i kretsloppet inte ska cirkulera. Det handlar om att väga kravet på giftfria kretslopp mot resurseffektivitet. För att åtgärder för farliga ämnen ska kunna prioriteras har regeringen gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att kartlägga farliga ämnen i varor och produkter. Delegationen anser att åtgärden bör kompletteras med en kartläggning av de viktigaste

---

²⁰ Delegationens inspel till handlingsplanen och expertgruppen för cirkulär design

²¹ Delegationens inspel till handlingsplanen

flödena av material och kemiska produkter vars recirkulation måste brytas inom de kommande tio åren och hur det ska åstadkommas.

Mätning av cirkulär ekonomi

Det finns ännu ingen internationellt överenskommen standard för vad som betecknar en cirkulär ekonomi eller hur den ska mätas. Delegationen förespråkar att den cirkulära ekonomin mäts genom utveckling av ny statistik, koordinering av ett antal mätetal och engagemang i internationell utveckling inom mätning av cirkulär ekonomi. Det som mäts blir gjort. Följande förslag är möjligt att kombinera med tidigare presenterade förslag om kartläggning av resursflöden som tillsammans kan bidra till ökade cirkulära kretslopp.

Förslag

- **Utveckla ny statistik för att mäta omställning mot cirkulär ekonomi²²**

Delegationen rekommenderar att regeringen ger resurser och uppdrag åt Statistiska Centralbyrån att tillsammans med relevanta aktörer utveckla två typer av data och statistik för att mäta omställningen till en cirkulär ekonomi:

- att flexibelt inkludera mätning av nya cirkulära resursflöden som kommer in i den svenska ekonomin, samt
- att mäta den andel av ekonomin som kommer från linjärt respektive cirkulärt resursflöde.

Till rekommendationen hör att dessa nya data och statistik kombineras med en tredje kategori, existerande data och statistik om resursflöden, för att tydliggöra för beslutsfattare på alla nivåer och inom alla sektorer av ekonomin hur omställningen fortgår.

Förslag

- **Investera i utveckling av certifieringssystem för mätning av cirkulär ekonomi²³**

---

²² Expertgrupp för mätning av cirkulär ekonomi

²³ Expertgruppen för mätning av cirkulär ekonomi

Delegationen anser att staten bör subventionera framtagandet och användningen av certifieringstjänster för mätning av cirkulär ekonomi de närmaste ett till fem åren. Krav för mätning av cirkulär ekonomi behöver utvecklas så att de fungerar i linje med de redan etablerade arbetssätten för verifiering och certifiering, exempelvis ISO 14020.

Spårbarhet

Spårbarhet är relevant för alla delar i den cirkulära ekonomin då den genomsyrar hela värdekedjan. En ökad användning av spårbarhet ger också en högre grad av resurseffektivitet. Utvecklingen framåt bör därför främja lättillgänglig, transparent information om produkters innehåll och ursprung, klimat- och miljöpåverkan, samt även information om hur ett material eller en produkt kan återvinnas och/eller återanvändas.

Delegationen anser att det behövs en harmonisering av informationskrav och spårbarhet som underlag när det utvecklas märkningssystem för spårbarhet. En central fråga i utvecklingen av stärkt spårbarhet är att undvika dubbel reglering ur ett internationellt perspektiv, särskilt som spårbarhet ofta begränsas av problem som uppstår i kommunikationen mellan länder. Nationella spårbarhetslösningar kan ha ett begränsat användningsområde eftersom produkters värdekedjor ofta är internationella. Arbetet med spårbarhet inom Sverige bör därför i stor utsträckning syfta till att bidra till utvecklingen av frågan inom EU och internationellt.

Delegationen föreslår därför att

Förslag

- **Relevant myndighet bör ges ett tydligt ägarskap och samordnande ansvar för utvecklingen av spårbarhet både nationellt och europeiskt/internationellt²⁴**

Idag saknas en organisation med ett tydligt ansvar och mandat att samla in, bearbeta, spara och kommunicera spårbarhet. Denna situation skapar problem för spårbarhet och därmed även utvecklingen mot högre resurseffektivitet och cirkularitet. Dels

---

²⁴ Expertgruppen för stärkt spårbarhet

försämrar det förutsättningarna att etablera en nomenklatur inom området, dels försämrar det möjligheterna att hantera informationsflödet mellan organisationer och branscher då informationen hamnar i olika system.

En gemensam organisation skulle bidra till att hantera skillnader i vilken information som behöver vara tillgänglig beroende på typ av produkt och material, samt i vilket led i försörjningsnätverket man befinner sig.

Förslag

- **Ge ett uppdrag till relevant myndighet att ta fram definitioner och en gemensam nomenklatur för spårbarhet²⁵**

Det är viktigt att det tas fram definitioner och en gemensam nomenklatur för spårbarhet, som är globala och omfattar syftet med spårbarhet för varje material- och produktkategori. En förutsättning för att ta fram ett väl fungerande, övergripande system för spårbarhet är att det finns ett gemensamt språk och gemensamma definitioner för området.

Brister i ett gemensamt språk och gemensamma definitioner i och mellan olika branscher och länder leder till dålig kommunikation och därmed lägre spårbarhet. Det leder i sin tur till att det blir svårt att följa upp och jämföra liknande produkter på ett sätt som är rättvisande och konkurrensneutralt.

En gemensam nomenklatur skapar högre informationskvalitet och jämförbarhet mellan företag, branscher och regioner.

Hantering av farliga ämnen

I en cirkulär ekonomi är det viktigt att tillvarata resursers värde genom att cirkulera de resurser som går. Samtidigt ska inte ämnen som är så farliga att de antingen förbjuds, fasas ut eller omhändertas på olika sätt cirkuleras. Delegationen har identifierat två förslag som kommer att minska användningen av farliga ämnen och bidra till att skapa giftfria kretslopp i Sverige.

---

²⁵ Expertgruppen för stärkt spårbarhet

Förslag

- **Gör det obligatoriskt för offentlig sektor att använda SIN-listan (Substitute It Now-list), en förteckning över särskilt farliga ämnen som tagits fram av ChemSec²⁶ ²⁷**

Som Delegationen tidigare konstaterat är innehåll av olämpliga kemikalier ett stort problem när det gäller materialåtervinning. Om högre krav på kemikalieinnehåll ställdes i upphandlingen så skulle en del av uppströmsproblematiken lösas. Kriterierna för att hamna på listan är desamma som för EU:s Reach-lista. Ofta är Substitute It Now-listan ett första steg innan EU har hunnit med sin process och fört upp ämnena på Reach-listan.

Här skulle offentlig sektor kunna gå före och utarbeta handlingsplaner för att genom sin upphandling avveckla användningen av Substitute It Now-ämnen.

Förslag

- **Utred införandet av krav på mätning och begränsning av lustgasutsläpp för reningsverk med kväverening²⁸**

Delegationen anser att lämplig myndighet bör ges ett uppdrag att utreda införande av krav på mätning och begränsning av lustgasutsläpp för reningsverk med kväverening.

Det område där reningsverken har den största potentialen att minska sin klimatpåverkan är kvävereningen. Där kan reningsverket både minska utsläpp av klimatskadlig lustgas, N₂O, och producera återvunnen kvävegödsel som kan ersätta konventionell kvävegödsel vilken nästan uteslutande tillverkas med fossil gas.

Flera delsteg i kvävereningsprocessen släpper ut växthusgasen lustgas, som kan vara ett reningsverks enskilt största klimatpåverkan.

---

²⁶ ChemSec är en icke vinstdrivande miljöorganisation som främst verkar på det europeiska planet. De har tagit fram en lista på särskilt farliga kemiska ämnen, SIN (Substitute it now!) - list. Syftet med SIN-listan är att öka förutsägbarheten samt påverka REACH:s kemikalielista och visa upp kemikalier som de anser borde sättas upp på Kandidatlistan i REACH.

²⁷ Delegationens inspel till handlingsplanen

²⁸ Expertgruppen för Hållbar och cirkulär VA

För att maximera klimatnyttan av processförändringar i reningsverken är det viktigt att utsläppen av lustgas mäts.

Producentansvar

Producentansvaret finns i svenska regelverk sedan 25 år tillbaka och för ett antal utpekade varugrupper såsom förpackningar, elektronik, bilar, däck med flera produkter. Det pågår arbete och en debatt om den reella effekten av nuvarande producentansvar och utvecklingen av det. Det är därför viktigt att klargöra hur producentansvarssystemen ska vara utformade framöver. Det behövs långsiktighet och förutsägbarhet i systemen för alla aktörer och att producentansvaren är utformade för att möjliggöra cirkulära kretslopp. Delegationen föreslår därför:

Förslag

- Tillsätt en utredning om vad fullt ekonomiskt och miljömässigt producentansvar skulle innebära²⁹

Delegationen anser att regeringen bör utreda vad ett fullt ekonomiskt och miljömässigt ansvar skulle innebära för aktörer som sätter produkter på den svenska marknaden. Det finns behov av att säkerställa och förbättra nuvarande system för producentansvar och åtgärda oklarheter som exempelvis kan möjliggöra att avfall dumpas i miljön.

Lagstiftningen behöver förändras, så att alla producenter tar fullt miljö- och ekonomiskt ansvar för de produkter som de sätter på marknaden. Ett första steg kan vara att inom EU säkerställa att produkter som sätts på den europeiska marknaden via e-handel fullt ut följer de regler finns inom nuvarande producentansvar.

Vidare behöver den europeiska kemikalielagstiftningen skärpas för att förhindra att oönskade kemikalier sätts på marknaden.

Ökad användning av återvunna råvaror

I en cirkulär ekonomi sker ett paradigmskifte; i ett cirkulärt kretslopp är det som tidigare ansetts vara avfall en resurs i ett giftfritt och resurseffektivt kretslopp. Idag finns ett utbud av återvunna råvaror

---

²⁹ Expertgruppen för utökat producentansvar

som av olika anledningar har låg efterfrågan. Delegationen föreslår ett antal åtgärder som skulle kunna öka användningen av återvunna råvaror.

Förslag

- **Besluta om etappmål om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktion³⁰**

Delegationen har tidigare framfört att ett etappmål bör införas om ökad återföring av fosfor och kväve till livsmedelsproduktion.

Målet innebär att till 2030 ska återföringen av återvunnen fosfor och kväve till livsmedelsproduktion vara minst 50 procent av fosfor och 15 procent av kväve från avlopp.

Förslag

- **Inför stöd för utveckling av och investering i ny teknik för återföring av kväve och andra näringsämnen³¹**

Delegationen anser att regeringen bör utreda ett införande av ett stöd för utveckling av och investering i ny teknik för återföring av kväve och andra näringsämnen från avloppsvattnet.

Det går att identifiera en rad olika resurser i avloppsvattnet som kan tas tillvara och återföras till kretsloppet. Återföring av fosfor och kväve samt andra näringsämnen från avloppsvatten är en central fråga i VA-organisationernas cirkulära ekonomi och behövs för att kretsloppet ska slutas. Bland annat kan det reade avloppsvattnet användas som vattenresurs för bevattning i jordbruk, parker och områden med vattenbrist. Det reade avloppsvattnet ger även näringsämnen som sedan kan användas i jordbruket.

Stödet skulle kunna utformas som det stöd som nu finns möjlighet till bidrag för rening av läkemedelsrester i reningsverk med.

---

³⁰ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA samt Delegationens inspel till handlingsplanen

³¹ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA samt Delegationens inspel till handlingsplanen

Förslag

- **Utlys ett särskilt ekonomiskt stöd för uppskalning av tekniker för återvinning av textil³²**

Textilbranschen är en av de mest förorenande och klimatpåverkande branscherna och för att minska textilindustrins miljöpåverkan behövs flera olika insatser längs värdekedjan. Det finns ett stort behov av branschöverskridande, resurseffektiva system där material cirkuleras med högsta bibehållna värde och materialnytta. För att textila material ska kunna cirkulera i högre utsträckning behövs förändringar i design och materialval, förbättrade spårbarhetstekniker, storskaliga flöden på en öppen marknad och en uppskalning av de utvecklade mekaniska och kemiska återvinningstekniker som forskningen tagit fram.

Väldigt lite av det årliga inflödet av textilier tas till vara för återbruk och återvinning, och resterande blir avfall för energiåtervinning. För textilier som tjänat ut finns i många fall redan tekniska lösningar för sortering och återvinning, men utmaningen är att etablera och kombinera de lösningar som forskningen redan har utvecklat. Det finns därför ett stort behov av politiska styrmedel, investeringsstöd och ekonomiska incitament för att branschen ska kunna utveckla cirkulära affärsmodeller och mer resurseffektiva textilflöden. Nyligen presenterades en utredning om producentansvar för textil. Som komplement till detta föreslår Delegationen ett särskilt ekonomiskt stöd för uppskalning av tekniker för återvinning av textil.

Bygg och anläggning

För att skapa giftfria och cirkulära kretslopp i Sverige behöver svensk avfallslagstiftning en större förutsägbarhet i tillämpningen, så att likartade bedömningar görs när avfall upphör att vara avfall och när avfall är möjligt att använda i olika applikationer. Idag skiftar tillämpningen lokalt, vilket gör det svårt för företag att våga investera i cirkulära lösningar. För att främja ökad resurseffektivitet och få större användning av materialet behövs en större förutsägbarhet i denna fråga och likartade bedömningar i landet.

Regeringen har gett Naturvårdsverket i uppdrag att under 2021 analysera förutsättningarna, inklusive för- och nackdelar, med

---

³² Delegationens inspel till handlingsplanen

nationella kriterier för när avfall upphör att vara avfall (end-of-waste-kriterier). Om det bedöms relevant med nationella kriterier ska myndigheten också redovisa en möjlig plan för vilka avfallsströmmar som är mest prioriterade och relevanta.

Delegationen för cirkulär ekonomi lämnar här ett antal förslag som kan möjliggöra en mer cirkulär bygg- och anläggningsindustri genom ett antal uppdrag till lämplig myndighet att:

Förslag

- **Ta fram en vägledning som klargör när material är biprodukt och inte avfall³³**

Att tydliggöra när en restprodukt är en biprodukt ökar rättssäkerheten och därmed möjligheten till en cirkulär ekonomi. Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att ta fram en vägledning som klargör förutsättningarna för när ett ämne eller föremål är en biprodukt och inte ett avfall, både vad gäller legal definition och klassning av miljörisk. Alternativet är att regeringen i en förordning klargör vilka ämnen eller föremål som ska anses vara biprodukter. Avfallsdirektivet utgör inget hinder för en sådan tolkning.

Förslag

- **Fortsätt utvecklingen av en modern avfallslagstiftning för anläggningsindustrin med allmänna regler³⁴**

Naturvårdsverket lade fram ett förslag 2020-01-30 till allmänna regler med undantag från anmälan vid återvinning i anläggningsändamål. Enligt förslaget så inkluderas bearbetning/lagring av asfalt och återvinning av berg, jord, betong och tegel. Regeringens uppdrag till Naturvårdsverket från 2017 hade som syfte att förenkla regelverket, öka flexibiliteten och bidra till att öka återvinningen av icke-farligt avfall.

---

³³ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

³⁴ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

Regeringen bör ge följande uppdrag till lämplig myndighet:

- att fortsätta utvecklandet av allmänna regler för att uppfylla regeringens ursprungliga syfte.
- att skapa regler för hälso- och miljöriskbedömning för återvunnet material som inte är strängare än den bedömning som sker för produkter från jungfrulig råvara.

Förslag

- **Ge ett uppdrag om genomförandet av avfallsdirektivets undantag i svensk rätt enligt Naturvårdsverkets skrivelse³⁵**

Naturvårdsverket föreslog i skrivelsen till Miljödepartementet att Naturvårdsverket skulle få i uppdrag att utarbeta ett undantag i Miljöbalken. Undantaget handlar om att den av EU godkända återanvändningen av material i anslutning till byggnationen inte behöver miljöprövas utan endast bearbetas genom 12:6-samråd eller anmälan till tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverket anser att genomförandet av undantaget såsom sker idag leder till att krav ställs som inte alltid är miljömässigt motiverade. Dessutom försvåras omställningen till en cirkulär ekonomi och möjligheten att efterfölja avfallshierarkin.

Naturvårdsverket bedömer att det finns starka skäl för en översyn av samtliga undantags placering i avfallsförordningen och, om lämpligt, bör undantagen flyttas till miljöbalken.

I skrivelsen hemställer Naturvårdsverket om en översyn av undantagens placering i 11§ avfallsförordningen, samt om översyn för en mer tillfällig ändring miljöprövningsförordningen (2013:251) som skulle innebära att vissa verksamheter undantas från prövningsplikt enligt miljöprövningsförordningen.

---

³⁵ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

Naturvårdsverkets skrivelse från 2018-07-05 (ärendenummer NV-08045-17)

Förslag

- **Säkerställa en beslutetik baserad på miljönormer respektive miljönytta³⁶**

För att bidra till en cirkulär och resurseffektiv anläggningsindustri anser Delegationen att regeringen bör säkerställa att miljönyttan prioriteras framför miljönormer på lång sikt. Lagstiftningen och rekommendationer från tillsynsvägledande myndigheter måste bygga på vetenskapliga miljöriskmodeller som gynnar det långsiktiga uppfyllandet av Sveriges miljömål.

I Sverige dominerar gränsstrategin (beslut fattade på grund av normer i stället för på nytta) där det finns en risk att gränsstrategins (normernas) effektivitet blir begränsad på grund av att gränserna sätts utefter rådande normer. I viss mån saknas även vetenskapliga miljöriskmodeller i Sverige. Normer baserade på totalhaltsanalyser används i stället för bedömning av miljörisker baserat på spridningsrisk (lakttest eller bioupptagningstest). Samtidigt finns också en brist på nationella gränsvärden och en stor mängd individuella provningar baserade på lokala beslut och normer.

Förslag

- **Tillsätt en utredning som kan se över miljölagstiftningen så att miljöbrott i högre grad kan beivras.³⁷**

För att ytterligare bidra till en cirkulär och resurseffektiv anläggningsindustri och stärka insatserna mot brottslighet inom avfallsområdet föreslår Delegationen att regeringen tillsätter en utredning som kan se över miljölagstiftningen så att miljöbrott i högre grad kan beivras. Delegationens expertgrupp för en cirkulär anläggningsindustri har identifierat ett antal möjliga åtgärder som kan stärka detta åtagande ytterligare³⁸.

---

³⁶ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

³⁷ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

³⁸ Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri

Förslag

- **Ställ tydligare krav på återvinning av byggavfall och användning av återvunnet material i byggsektorn. Inför sanktioner för den som inte sorterar bygg- och rivningsavfall enligt EU:s nya lagstiftning³⁹**

Från och med den 1 augusti 2020 gäller nya regler för utökad sortering av bygg- och rivningsavfall, i enlighet med EU:s nya avfallsdirektiv. Detta beskrivs i Avfallsförordningen 10 § och i Naturvårdsverkets föreskrifter. Den som producerar bygg- och rivningsavfall ska sortera ut åtminstone följande avfallsslag och förvara dem skilda från varandra och från annat avfall; trä, metall, glas, plast, gips och mineral som består av betong, tegel, klinker, keramik eller sten.

Den som samlar in bygg- och rivningsavfall som har sorterats ut ska samla in de avfallsslagen separat. En utökad sortering möjliggör en ökad återvinning och resurseffektivitet inom byggsektorn. Problemet i dagsläget är dock att den som väljer att inte sortera inte drabbas av några sanktioner. Risken är stor att många aktörer struntar i sorteringen och då får lagstiftningen inte önskad effekt.

Vatten och avlopp

Få andra flöden är så stora i samhället som inom VA-sektorn. Varje person använder 120–140 kg vatten och bidrar med dag- och dräneringsvatten till att producera över 300 kg avloppsvatten varje dag, året runt. För att skapa giftfria och cirkulära kretslopp för vatten och avlopp föreslår Delegationen att lämpliga myndigheter ges i uppdrag att:

Förslag

- **Genomföra en översyn av relevanta lagar och förordningar så att dessa blir tydliga och stärker cirkulariteten för vatten och avlopp⁴⁰**

---

³⁹ Delegationens inspel till handlingsplanen

⁴⁰ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA

Det är idag otydligt när ansvaret för produkten, i detta fall vattnet, slutar för VA-organisationen och när det ansvaret tas över av den mottagande parten och hur berörda lagar ska tolkas. Regeringen bör därför ge lämplig myndighet i uppdrag att genomföra en översyn av relevanta lagar och förordningar så att dessa blir tydliga och stärker cirkulariteten för vatten och avlopp. Berörda myndigheter bör även ges i uppdrag att tillsynsvägleda så att reglerna tillämpas lika över landet. I översynen av regler bör förändringar som behövs för att möjliggöra bättre avtal och upphandlingar ingå.

Förslag

- **Genomför en utredning och förändring av VA-organisationernas uppdrag till att också underlätta långsiktig hållbarhet och ökad cirkularitet⁴¹**

Mycket har hänt inom avloppsrening de senaste 50 åren. Generellt benämns fortfarande reningsverk som en utsläppskälla och resursen renat avloppsvatten har hamnat i skymundan. Detta är dock felaktigt då reningsverken är en utsläppspunkt – det är samhället som är källan. Reningsverk bör i stället ses som resursverk. Regeringen bör därför utreda och ändra VA-organisationernas uppdrag så att det säkerställer långsiktig hållbarhet och ökad cirkularitet.

Förslag

- **Koordinera det nationella uppströmsarbetet för avloppsfrågor och resurser i kretslopp⁴²**

Inom VA och i en stor del av samhället arbetar man idag med förebyggande för att undvika användning av miljöfarliga ämnen. För att ytterligare stärka det arbetet bör regeringen ge lämplig myndighet, exempelvis Naturvårdsverket, i uppdrag att koordinera det nationella uppströmsarbetet och säkra en central kompetens- och stödfunktion för avloppsfrågor och resurser i kretslopp.

---

⁴¹ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA

⁴² Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA

1.4 Cirkulär ekonomi som drivkraft för näringsliv och andra aktörer genom åtgärder som främjar innovation och cirkulära affärsmodeller

I fokusområde 4 i Regeringens strategi för cirkulär ekonomi betonas vikten av ekonomiska incitament för att främja näringslivets omställning från en linjär till en cirkulär ekonomi. Delegationen instämmer i detta resonemang och vill betona att insatser bör riktas även mot små- och medelstora företag som ofta inte har samma resurser som större företag att lägga på utvecklingsarbete för en cirkulär omställning.

Det bedrivs idag mycket forskning kring hur nya affärsmodeller kan gynna omställningen, som till exempel att sälja funktioner och tjänster. Att fortsätta i en linjär ekonomi men med högre grad av återbruk och återanvändning är inte detsamma som att ställa om. Flera av de åtgärdsförslag som Delegationen presenterar är därför åtgärder som främjar innovation, nya system och affärsmodeller. För att få till dessa nya system och modeller är digitaliseringen fundamental och en tydlig möjliggörare för omställningen till en cirkulär ekonomin.

Cirkulära och resurseffektiva produktionsprocesser

Det har genomförts många insatser för att höja industrins kompetensnivå, till exempel Digitaliseringslyftet, som syftar till att öka kunskaperna om digitaliseringens möjligheter hos små och medelstora industriföretag. Ett annat exempel är Produktionslyftet, som syftade till att öka produktivitet, konkurrenskraft och utvecklingsförmåga i svensk industri och därigenom stärka förutsättningarna för lönsam produktion i Sverige. För att stärka svensk industris möjligheter att genomföra en cirkulär omställning som även främjar innovation och cirkulära affärsmodeller vill Delegationen lämna följande förslag:

Förslag

- **Avsätt medel för införandet av ett "Cirkulärt lyft" - ett nationellt program med en metodik för hur industrin kan stärka sin omställningsförmåga⁴³**

Delegationen ser möjligheter för regioner och kommuner att främja den cirkulära omställningen med ett så kallat "cirkulärt lyft" eller "cirkulära coacher". Detta kan konkretiseras med inspiration från Produktionslyftet. Ett "cirkulärt lyft" behöver finansiering till ett nationellt program med en metodik för hur industrin konkret kan införliva cirkularitet och cirkulära arbetsmodeller och utveckla sina processer för digitalisering. I programmet kan även coacher utbildas för att stödja arbetet med den framtagna metodiken på regional basis. Programmet bör samordnas nationellt av lämplig myndighet.

Delegationen understryker att programmet behöver en tydlig designmetodik; förslagsvis genom en stark koppling till de cirkulära designstrategier som tagits fram av Delegationens expertgrupp för cirkulära designprinciper.

Ett cirkulärt lyft kan förslagsvis synkroniseras med pågående satsningar kring "omställningslyftet"⁴⁴ samt "cirkulära omställningscoacher" på RISE.

Lönsamma cirkulära affärsmodeller

Cirkulära affärsmodeller har stor potential att bidra till mervärde för företag genom att man till exempel bevarar ursprungliga resurser, återanvänder, designar cirkulärt och återvinner. Men fortfarande finns många barriärer som exempelvis tillgången till kapital och befintliga styrmedel som gör det svårt att få lönsamhet i en cirkulär affärsmodell. Här behövs det styrmedel som är en drivkraft och främjar omställning genom att göra cirkulära affärsmodeller lönsamma. Delegationen vill därför lämna följande förslag som bidrar till lönsamma cirkulära affärsmodeller:

---

⁴³ Delegationens inspel till handlingsplanen

⁴⁴ Omställningslyft vill bygga förmågor för en accelererad klimatomställning och har som ambition att skapa ett nationellt program som underlättar för företag att ställa om.

Förslag

- **Ta fram en färdplan mot hållbara investeringar och skapa en kreditnämnd för resurseffektivitet som ger garantier eller förmånliga lån⁴⁵**

Det är ofta svårt att hitta finansiering vid uppskalning. Det finns mycket statligt stöd att få under forsknings- och pilotfasen, men när man ska ta nästa steg och behöver större investeringar finns ett glapp på kapitalmarknaden. Kapitalbehoven är ofta för stora för de statliga bidragen, för små för de offentliga investeringsbankerna och de institutionella investerarna, och för nya och okända för affärsbankerna. Det privata riskvilliga kapitalet når inte heller fram.

Delegationen har varit i kontakt med många olika aktörer, bland annat några av de Strategiska Innovationsprogrammen, som menar att det skulle behövas mer och smidigare statliga lånegarantier, snabbare tillståndsprocesser och bättre samordning av och större statliga riskkapitalresurser. I Regeringens handlingsplan nämns att regeringen beslutat om kreditgarantierna som, utifrån teknikneutrala kriterier, ska ges till företag som gör stora industriinvesteringar i Sverige vilka bidrar till att nå målen i miljömålssystemet och det klimatpolitiska ramverket. Svensk Exportkredit är också en aktör som fattat ett strategiskt beslut att i högre grad vara med och finansiera omställningen i Sverige; till exempel större pilotprojekt eller energi- och infrastrukturprojekt.

Delegationen menar att åtgärden i handlingsplanen och övriga aktörers initiativ behöver kompletteras med en färdplan mot hållbara investeringar och en kreditnämnd, som ger garantier och förmånliga lån för uppskalningsprojekt där det idag finns ett glapp på kapitalmarknaden.

Förslag

- **Reformera lag 2016:1067 om skatt på kemikalier i viss elektronik så att inte försäljning av begagnade elektronikprodukter försvåras⁴⁶**

---

⁴⁵ Delegationens inspel till handlingsplanen

⁴⁶ Delegationens inspel till handlingsplanen

Skatten på kemikalier i viss elektronik infördes med syfte att minska halterna av farliga ämnen i sådana produkter. Delegationen anser dock att denna skatt behöver ändras. Det visar sig nämligen att skatten också tas ut på begagnade produkter som efter reparation säljs som återbrukade varor helt i linje med ambitionen om cirkulär ekonomi. Därmed har skatten blivit kontraproduktiv. Delegationens slutsats är att den nuvarande skattens konstruktion motverkar det övergripande syftet att främja cirkularitet. Därför bör skatten tas bort på begagnade produkter när de återförs till marknaden.

Skatter och avgifter kan vara viktiga styrmedel för att stimulera en viss utveckling men kan ibland motverka ett mer övergripande syfte. Delegationen menar att erfarenheterna av kemikalieskatten ovan bör beaktas vid framtagandet av framtida lagstiftningar, exempelvis beslut om liknande skatt på kemikalier i plast och textil.

Forskning och innovationsfrämjande åtgärder

Forskning och innovation lägger grunden för cirkulära affärsmodeller och ett mer effektivt och cirkulärt nyttjande av samhällets resurser.

För att få till en cirkulär omställning i Sverige behövs därför flera olika typer av insatser för att stimulera, stötta och sprida design- och innovationsprocesser fokuserade på cirkulär ekonomi. Tillsammans kan detta skapa rätt drivkraft för näringslivet.

Det kan handla om stöd till företag som vill testa cirkulära innovationer på nya marknader, stöd till innovationsprojekt med tillämpad forskning, eller stöd till företag och andra aktörer som vill samarbeta lokalt kring gemensamma frågor och bygga upp testbäddar för nya innovationer. Det kan också handla om satsningar som verkar för nya plattformar eller undersöker möjliga snabbspår för att exempelvis undanröja regulatoriska hinder.

Förslag

- **Öka forskningsfinansiering till demonstratorer för mätning av cirkulär ekonomi⁴⁷**

Relevanta forskningsfinansiärer bör ges möjlighet finansiera att fler goda exempel på mätning av cirkulär ekonomi skapas. Medlen bör

---

⁴⁷ Expertgruppen för mätning för cirkulär ekonomi

också användas till uppskalning av pågående relevanta forsknings- och innovationsprojekt för demonstration och test i svenska verksamheter och branscher.

Förslag

- **Utöka medel för innovationsprojekt, testbäddar och forskning där design för cirkulär ekonomi kan appliceras i praktiken, skalas upp och bidra till att ställa om verksamheter⁴⁸**

Resurser för pilotprojekt och forskning behöver utökas för att stärka kunskapen om hur designmetodik bör appliceras från ett systemperspektiv. Detta behövs för att företag ska kunna ta sig an komplexa utmaningar och designa nya cirkulära innovationer. Dessutom är det viktigt att ställa krav på att resultaten från finansierade insatser bidrar till goda exempel som kan spridas.

Förslag

- **Utöka medel för forsknings- och pilotprojekt inom spårbarhet⁴⁹**

En övergripande metod för spårbarhet kan vara svår att definiera. Därför är viktiga initiala steg att identifiera vad som behövs för att tydligt och effektivt utveckla spårbarhet. Det krävs lärande med dialog och flexibilitet för att utveckla de system och styrmedel som införs. Med hjälp av pilot- eller demonstrationsprojekt där spårbarhet stärks för några specifika produkter kan en förståelse utvecklas och en strategi tillämpas som sätter Sverige på den internationella cirkulära kartan.

---

⁴⁸ Expertgruppen för cirkulära designprinciper

⁴⁹ Expertgruppen för stärkt spårbarhet

2. Sverige på den internationella cirkulära kartan

Den svenska berättelsen om omställning

Delegationen vill börja med att ta upp sitt tidigare⁵⁰ förslag om att en vision för Sveriges omställning från en linjär till en resurseffektiv cirkulär och biobaserad ekonomi behöver tas fram. Det handlar om att skapa en svensk berättelse – det svenska narrativet - om vår omställning; vad Sverige vill uppnå med sin omställning och hur vi genomför den. Baserat på de signaler Delegationen får från EU så är Sverige ännu ett förhållandevis anonymt land på den cirkulära kartan, även om vi redan kommit en bit på vägen med att frikoppla ekonomisk tillväxt från resursnyttjande.

Delegationen anser att det kommande svenska EU-ordförandeskapet är en stor möjlighet att tydliggöra Sveriges omställning och föra en dialog om våra och andra medlemsstaters lärdomar.

Delegationen menar att det vore möjligt att lyfta Sverige som ett föregångsland både genom vårt starka sociala ansvar och genom att tydliggöra kopplingen mellan klimatarbete, omställning till en resurseffektiv cirkulär ekonomi och en av våra största exportnäringsar, den biobaserade. Med hjälp av våra utlandsmyndigheter skulle Sverige kunna använda en sådan profil för att öka sin export och skapa nya allianser inför internationella förhandlingar.

Förslag till EU-ståndpunkter

När den nya EU-kommissionen tillträdde 2019 aviserade Ursula von der Leyen att hon inom 100 dagar skulle lägga fram en European Green Deal (Den gröna given) och hon höll sitt löfte. I Den gröna given lyfts ambitionen att EU ska bli en världsledare inom cirkulär ekonomi och världens första klimatneutrala kontinent. EU:s

---

⁵⁰ Delegationens inspel till regeringens strategi

handlingsplan⁵¹ innehåller åtgärder som ska åstadkomma klimatneutralitet till år 2050 och att frikoppla ekonomisk tillväxt från resursanvändning. Under åren 2020 - 2022 ska 35 olika åtgärder vidtas för att nå dessa mål.

Omställningen i Sverige kommer att behöva följa, men inte begränsas till, de rättsakter som kommer från EU och omsätts i svensk lag och förordningar. Delegationen vill därför peka på ett antal frågor som förhandlas på EU-nivå som den svenska regeringen bör prioritera. Följande punkter är tänkta att tjäna som inspel till de svenska ståndpunkter som framförs när representanter för Sverige förhandlar i Bryssel:

Förslag

- **Driv på för att öka efterfrågan på återbrukade produkter och återvunna material inom EU⁵²**

EU-kommissionen ska, senast den 1 januari 2022, anta genomförandeakter med regler och verifiering av hur andelen återvunnen plast i plastflaskor ska fastställas. Dessa borde även kunna användas på plastförpackningar.

Delegationen anser att Sverige bör vara drivande inom EU för att öka efterfrågan på återvunnet material i samband med antagandet av genomförandeakterna.

Förslag

- **Skärp kraven på enskildas privatimport från länder utanför EU genom en miljöstraffavgift på innehåll av kemikalier som är förbjudna inom EU⁵³**

Regeringen har gett Kemikalieinspektionen i uppdrag att analysera utmaningar och kemikaliekontroll vid e-handel och vid behov föreslå åtgärder för att komma till rätta med problemen.

---

⁵¹ Circular Economy Action Plan och The European Green Deal

⁵² Expertgruppen för utökat producentansvar

⁵³ Delegationens inspel till handlingsplanen

Idag är e-handeln väl utvecklad och privatimporterade varor från länder utanför EU innehåller ibland olämpliga och ibland även olagliga ämnen, som kan införas utan kontroll. För att komma till rätta med problemet anser Delegationen att Sverige bör arbeta aktivt inom EU för att skärpa kraven på enskildas privatimport från länder utanför EU genom en miljöskaktionsavgift på innehåll av kemikalier som är förbjudna inom EU. Detta arbete kan inspireras av det uppdrag som Kemikalieinspektionen att kartlägga farliga ämnen i varor och produkter.

Förslag

- **Verka pådrivande inom EU för ett utvidgat producentansvar för vatten⁵⁴**

Delegationen anser att Sverige bör verka pådrivande inom EU för ett utvidgat producentansvar för vatten.

Förslag

- **Påverka utvecklingen av cirkulär klassificering och mätning på såväl EU- som ISO-nivå⁵⁵**

För att skapa mätetal som hjälper offentlig och privat finansiell sektor att styra företag mot cirkulär ekonomi rekommenderar Delegationen regeringen att fortsätta följa och påverka utvecklingen av cirkulär klassificering och mätning på såväl EU- ISO-som nationell nivå.

---

⁵⁴ Expertgruppen för hållbar och cirkulär VA

⁵⁵ Expertgruppen för mätning av cirkulär ekonomi

3. Delegationens arbete 2020–2021

I uppdraget från 2018 stod att Delegationen skulle ta fram en strategi för sin verksamhet. Delegationen slår varje år fast en verksamhetsplan, som inte är att förväxla med *Cirkulär ekonomi – Strategi för omställningen i Sverige* eller den tillhörande *Cirkulär ekonomi – Handlingsplan för omställning av Sverige*. Det är värt att förtydliga att det inte är Delegationen som har skrivit regeringens strategi eller handlingsplan, däremot har Delegationen lämnat omfattande inspel till båda dokumenten.

3.1 Delegationens förslag till kompletteringar av sitt arbete

Delegationen

I sina överläggningar har Delegationen identifierat två kompetenser som den gärna välkomnar. Omställningen till en cirkulär ekonomi kan vara extra svår för små och medelstora företag, och därför skulle en person med god inblick i dessa företags situation kunna komplettera Delegationens nuvarande sammansättning.

Delegationen har också tagit upp frågan om konsumentbeteenden och attityder på sina möten. Eftersom omställningen till en cirkulär ekonomi är beroende av stora beteendeförändringar skulle det vara önskvärt att också denna kompetens fanns i Delegationen.

Kansliet

För att kunna tillgodose Delegationens behov och de ständigt ökande förväntningarna från aktörer som branschorganisationer, företag, kommuner, regioner med flera behöver kansliet en förstärkt budget. Ordförande för Delegationen Åsa Domeij har den 31 mars skickat ett budgetäskande för 2022 till Miljödepartementet. Äskandet tar bland annat upp behovet av ytterligare en tjänst samt ökade medel för anlåtande av konsulter till analyser och fördjupningar i

avgränsade frågor. Ett stort arbetsområde framgent kommer att vara Delegationens stöd till omställning i Sveriges regioner och kommuner.

3.2 Bioekonomi och cirkulär ekonomi

Under 2020 inleddes arbetet med att ta fram en bioekonomistrategi för Sverige. Näringsdepartementet leder arbetet och Delegationen deltog i dialogmötet som utgjorde startskottet för processen. Delegationen beslutade att ta fram ett inspel (se bilaga 9) till den kommande strategin. Bioekonomi och cirkulär ekonomi är två kompletterande krafter i strävan mot en hållbar utveckling. Förnyelsebara material och produkter i tekniska kretslopp förenar de två begreppen. De förnybara råvarorna binder koldioxid i sitt naturliga cirkulära kretslopp och dessutom minskar utvinningen av fossila råvaror eftersom de biobaserade materialen kan ersätta fossila produkter på marknaden.

Delegationen menar att hållbar tillväxt och vidareförädling av biomassa är grunden för en växande bioekonomi. Ökad kunskap behövs för att erhålla optimerad tillväxt och kolinlagring i skogen parallellt med att skogsråvaran ersätter fossila alternativ på marknaden för att uppnå bästa möjliga totala klimateffekt.

Tanken på cirkularitet redan i designskede måste vara självklar även för biobaserade produkter. Därför bör biomassa hamna i långsiktig användning i så stor utsträckning som möjligt. Delegationen anser att Sverige har en betydelsefull roll inom trähusbyggande med stor potential att växa inklusive stora möjligheter till ökad återanvändning och återvinning av träavfall. Ytterligare förslag från Delegationen är att utvecklingen av produkter måste röra sig uppåt i värdekedjan.

I Delegationens uppdrag specificeras att den ska bidra till att *”stärka samhällets omställning till en resurseffektiv, cirkulär och biobaserad ekonomi”*, och Delegationen har beslutat att

- fortsatt delta i processen med bioekonomistrategin och
- fördjupa sitt arbete med hur bioekonomi kan bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi och klimatnytta; tre samverkande krafter på vägen mot ett hållbart samhälle

3.3 Cirkulär kompetensutveckling för små- och medelstora företag

Idag finns ett antal initiativ med fokus på en cirkulär omställning riktat mot små- och medelstora företag. Detta är positivt då små- och medelstora företag ofta saknar de resurser som behövs för att utveckla sina metoder, arbetsprocesser och affärsmodeller för att anpassas till en cirkulär ekonomi.

Delegationen kommer under året ytterligare stärka sitt fokus på att öka förutsättningar för små- och medelstora företag att ställa om till en cirkulär ekonomi genom samverkan och kompetensutveckling.

Delegationen vill även, tillsammans med relevanta aktörer, undersöka möjligheten att inrätta en Kickstart Cirkulär ekonomi för att stärka de kompetensutvecklande insatser med fokus på cirkulära arbetsmodeller som riktas mot små- och medelstora företag. Delegationen bedömer att medvetenhet om cirkulära arbetsmodeller i svenska företag kan jämföras med hur medvetenheten om digitaliseringens effekter av svensk industri såg ut för ett antal år sedan. Delegationen ser därför en möjlighet i att återanvända den metodik som utvecklats inom Kickstart Digitalisering⁵⁶ för att inrätta en Kickstart Cirkulär Ekonomi.

En Kickstart Cirkulär Ekonomi lämpar sig väl för att hjälpa små- och medelstora företag att ta första steget i sitt omställningsarbete genom att öka deras kunskaper om cirkulär ekonomi, i hela värdecykeln, och inspirera dem att applicera dessa i sin egen verksamhet.

3.4 Delegationens roll som kontaktnod för kommuner och regioner

Många kommuner och regioner är redan i gång med att arbeta med cirkulär planering, upphandling och verksamhet i stort. Under 2021 kommer Delegationen att inrätta cirkulära nätverk för ett antal kommuner och regioner. Nätverken kommer i ett första skede att användas för kunskaps- och erfarenhetsutbyte mellan deltagande organisationer. Nätverken kommer även att användas som bas för eventuella gemensamma insatser mellan deltagande organisationer, Delegationen för cirkulär ekonomi och andra relevanta aktörer.

---

⁵⁶ Kickstart Digitalisering är en metod för att inspirera samt öka förståelsen och förmågan hos små och medelstora industriföretag att implementera digitala lösningar.

Delegationen vill genom denna aktivitet stärka dess roll som kontaktnod för andra organisationer som själva kan agera katalysator för att stärka den cirkulära omställningen inom olika geografier. Städer och regioner har en viktig roll som katalysatorer för det lokala näringslivet och de många små- och medelstora företag som agerar inom dess geografier. Genom att arbeta med svenska kommuner och regioner hoppas Delegationen få möjlighet till samarbete som kan accelerera omställningen lokal och regional nivå. Delegationens ambition är även att nå ut bättre till företrädesvis små- och medelstora företag via den kommunala och regionala nivån.

Städer har ett stort värde som testbädd för nya lösningar då de ofta är tillräckligt stora för att få upp volymer för lönsamhet samtidigt som storleken möjliggör för konkreta resultat och lösningar. Städer och regioner har även ett stort fokus globalt genom exempelvis initiativ så som *C40* och *Circular Innovation City Challenge*.

4. Delegationen som nav för omställningen

Efterfrågan på samordning av och relevant information om satsningar på cirkulär ekonomi är stor. För många aktörer är Delegationen det naturliga navet för cirkulär ekonomi, inte minst genom sitt uppdrag att till regeringen föreslå styrmedel som kan skynda på omställningen till en cirkulär ekonomi. Delegationens kansli får ofta förfrågningar, både från Sverige och utomlands, om att medverka vid olika arrangemang för att berätta om sitt arbete. Ordförande Åsa Domeij, ledamöterna, kansliets personal samt medlemmarna i referens- och expertgrupperna gör regelbundet sådana presentationer.

Samarbete med myndigheter och organisationer

Kansliet har också kontakt med flertalet myndigheter. Till exempel kontinuerliga avstämningar med Tillväxtverket, Naturvårdsverket och Upphandlingsmyndigheten, och nära kontakt med Kemikalieinspektionen, Vinnova osv.

Andra organisationer som Delegationen har nära samverkan med är Fossilfritt Sverige, Hagainitiativet, Rådet för Hållbar Städer, Swedish Industrial Symbiosis Network och flertal utvecklingsprojekt inom cirkulär ekonomi för att nämna några.

Samarbete kring cirkulär kommunikation

Under 2021 kommer "cirkulära kommunikatörer", det vill säga kommunikatörer som arbetar i organisationer som arbetar för cirkulär ekonomi, bjudas in för att bilda ett nätverk. Ett sådant nätverk skulle underlätta informations- utbyte och - spridning samtidigt som dubbelarbete undviks.

4.1 Samverkan med de Strategiska Innovationsprogrammen

Delegationen initierade under början av 2020 ett dialogforum för ett antal av de Strategiska Innovationsprogrammen som finansieras av Vinnova. Här ingår bland andra ReSource, Processindustriell IT och automation – Pii, Metalliska Material, BioInnovation, STRIM, Gruv- och metallåtervinning och Produktion 2030.

Syftet med samverkan är att lyfta fram viktiga frågeställningar och skapa samarbete mellan de olika innovationsprogrammen, som representerar viktiga delar i hela värdekedjan. De innovationsprogram som deltagit samlar nyckelaktörer inom områden som hållbar produktion, biobaserade material, metalliska material, cirkulära materialflöden och digitalisering.

Gruppen har diskuterat behovet av forskning och innovation i omställningen till en resurseffektiv cirkulär ekonomi samt pågående initiativ och möjliga områden för samverkan. Bland annat har spårbarhet i hållbara värdekedjor genom ökad digitalisering identifierats som ett viktigt område. Detta är ett viktigt led i att främja lättillgänglig och transparent information om produkters innehåll, ursprung och klimat- och miljöpåverkan samt information om hur ett material eller en produkt kan återvinnas eller tas om hand. Under hösten 2020 arrangerades en workshop om ämnet med ca 80 deltagare. Detta resulterade i ett större gemensamt projektförslag, en möjlighet att utveckla ett större tvärsektorielt projekt med syfte att; stötta "flaggskeppsprojekt", inom olika värdekedjor, att accelerera sitt arbete med spårbarhet och att säkra ett ökat gemensamt lärande kring viktiga faktorer och kompetensområden.

Delegationen för Cirkulär Ekonomi och Vinnova stödjer föreliggande samverkan med de strategiska innovationsprogrammen och kommer även framgent att föra en kontinuerlig med programmen.

4.2 Storstadsöverenskommelsen för cirkulärt byggande 2030

Delegationen har sedan våren 2020 stöttat initiativet "En storstadsöverenskommelse för cirkulärt byggande 2030". Initiativet har som målsättning att skapa en storstadsöverenskommelse mellan de tre största städerna i Sverige, att genom offentlig upphandling öka takten i det cirkulära byggandet. Projektledningen har under 2020 tagit fram en förstudie i ett samarbete mellan Göteborgs Stad,

Stockholms Stad, Malmö Stad och Delegationen för cirkulär ekonomi. Förstudien ska fungera som ett kunskaps- och beslutsunderlag för fortsatt, gemensamt utvecklingsarbete mellan storstäderna och branschen. En av slutsatserna i förstudien är att storstäderna och branschen vill gå före och påskynda den cirkulära omställningen och att en storstadsöverenskommelse skulle vara en möjliggörare för detta. Arbetet har samlat cirka 200 personer som framför allt representerat bygg- och anläggningsbranschen, kommuner och forskningsinstitut/högskolor.

Förstudien går att ta del av på projektets hemsida⁵⁷ och den vänder sig till bland annat offentliga beställare, beslutsfattare och utförare inom bygg- och anläggningsbranschen.

4.3 Gröna Överenskommelser

Delegationen har i sina tidigare inspel⁵⁸ till regeringen föreslagit att regeringen utreder möjligheterna att skapa en svensk Green Deal, grön överenskommelse, enligt en modell från Nederländerna. En grön överenskommelse kan innebära att man effektiviserar beslutsprocesser, ges dispens att frångå gällande regelverk för en viss period eller förändrar en viss verksamhetsmodell. Målet är att parterna, såsom till exempel näringsliv och offentlig verksamhet tar fram lösningar som främjar hållbar och cirkulär utveckling. En grön överenskommelse avtalas oftast för en viss tid för att tillföra ett hållbart och cirkulärt mervärde i förhållande till den rådande situationen.

En liknande modell, som kallas Försök i regulatoriska växthus⁵⁹, har lagts fram av KOMET (Kommittén för teknologisk innovation och etik). De föreslår att regeringen utarbetar en strategi och en därtill knuten handlingsplan som främjar en ökad användning av försök i hela landet. Syftet är att belysa vikten av försök som en metod för att ansvarfullt utveckla och använda nya lösningar, och ett sätt att skapa samt sprida kunskap och erfarenheter att använda vid regelutveckling. De föreslår också att en kommitté inrättas för att hantera regelhinder som hämmar försök avseende nya lösningar

---

⁵⁷ www.goteborg.se/cirkularagoteborg

⁵⁸ 2019-12-17, DCE 2019 - 9, 2020-10-05, DCE 2020 – 10

⁵⁹ Med försök i regulatoriskt växthus avses försök, begränsade i tid och rum, där regelverk utvecklas eller anpassas samtidigt som nya produkter, tekniker, tjänster, processer, arbetssätt eller affärsmodeller testas i en verklig miljö.

som bygger på ny teknik eller på befintlig teknik som används på nya sätt.⁶⁰

Delegationen ser stora fördelar med den metodik som KOMET föreslår och vill därför stödja KOMETS uppmaning om mod och att våga testa:

*"Ett viktigt mål med en strategi är att regeringen belyser frågan och att därmed inbjuda mod hos offentliga aktörer att involvera sig i och främja försök som arbetsmetod. Incitamenten hos offentliga aktörer, och då speciellt reglerande och tillsynande myndigheter, att ta initiativ till att genomföra försök är i dag små. Försök förknippas med risker. Därför är det motiverat att regeringen uppmärksammar samt genom beslut och aktiviteter förordar och verkar för ett ökat användande av försök som utvecklingsmetod. Strategin ska sätta fokus på vikten av att offentlig sektor anammar mer snabbfotade och experimenterande arbetssätt för att skapa ett hållbart samhälle"*⁶¹

4.4 Delegationens konferens, Cirkulär ekonomi i Sverige, Norden och EU

Den 3 - 4 december 2020 arrangerade Delegationen för cirkulär ekonomi en konferens, som planeras återkomma varje år. Under två dagar deltog närmare 300 anmälda personer, digitalt, från både näringsliv, offentlig sektor, akademi och samhälle. Syftet med konferensen var att lyfta det arbete som Delegationen genomfört under året, framför allt expertgruppernas arbete och resultat. Dessutom presenterades goda exempel, en internationell utblick, kunskap och inspiration.

De expertgrupper som arbetat inom ramen för Delegationen deltog genom att presentera sina resultat.

Cirkulär Anläggningsindustri, Carl Zide, ordförande för expertgruppen

Hållbar och Cirkulär VA, Anders Finnson, ordförande för expertgruppen

Cirkulärt Byggande, Jenny Holmquist, ordförande för expertgruppen och Josephine Nellerup

Mätning av Cirkulär Ekonomi, Marcus Linder, ordförande för expertgruppen

---

⁶⁰ Komet beskriver 2020:23. Försök!

⁶¹ Komet beskriver 2020:23. Försök! sid 52

Stärkt Spårbarhet, Peter Stigson, ordförande för expertgruppen

Producentansvar, Birgitta Losman, ordförande för expertgruppen

Cirkulära Designprinciper, Anneli Selvefors, ordförande för expertgruppen

Cirkulär Upphandling, Karin Peedu, ordförande för expertgruppen

Kansliet för Delegationen hade inför konferensen tagit fram filmer som på ett pedagogiskt presenterar gruppernas resultat. Dessa finns tillgängliga på Delegationens YouTube-kanal.

Konferensens två dagar spelades in och kan spelas upp från Delegationens You-Tube kanal. Både filmerna från expertgrupperna och filmerna från de två konferensdagarna har spelats upp ca 700 gånger.

Återkoppling från deltagare var mycket positivt och många kontaktade kansliet i efterhand.

För konferensens program se Bilaga 10.

5. Delegationen som ett kunskapscentrum

Delegation ska, enligt regeringens beslut, utgöra en plattform – ett kunskapscentrum och en samordnade kraft för omställningen till cirkulär ekonomi. Nedan presenteras hur Delegationen har arbetat med den delen av uppdraget.

Hemsidan

Med flytten från Tillväxtverkets hemsida och lanseringen av Delegationens egen hemsida, www.delegationcirkularekonomi.se, i juni 2020 blev det möjligt att ännu effektivare sprida information och kunskap om cirkulär ekonomi.

På Delegationens hemsida hittar besökaren information om Delegationens arbete men även om andra aktörer, finansiärer, aktuell forskning, rapporter och goda exempel på arbete kring cirkulär ekonomi. En hemsida är ett pågående arbete; nyheter publiceras ibland flera gånger i veckan och i kalendarier ges fortlöpande tips och länkar till arrangemang och webinarier kring cirkulär ekonomi. Omvärldsbevakning, inklusive vad som händer inom EU, sker kontinuerligt och blir till artiklar som sprids på hemsidan.

Synliggöra arbetet med styrmedel

Under 2020 har det varit extra viktigt att informera om den samlade kunskap kring de områden som medlemmarna i Delegationens expertgrupper fokuserat på. Intervjuer med flera av gruppernas 125 medlemmar har varit uppskattade. Dels för att det fördjupar kunskapen kring cirkulär ekonomi, dels för att det möjliggjort för flera att få inblick i hur arbetet med att ta fram expertgruppernas förslag gått till.

Nyhetsbrev

Under 2020 påbörjades arbetet med ett nyhetsbrev och första versionen producerades och skickades ut i januari 2021 till drygt 300 adressater. Brevet är planerat för månatlig utgivning.

Press

Genom att använda verktyget MyNewsdesk för pressmeddelanden och annan informationsspridning kan Delegationen enkelt nås av media och effektivt nå ut med kunskap och information till relevanta medier och aktörer.

Sociala medier

Delegationens LinkedIn-konto är aktivt och där publiceras både egna nyheter, tips och delningar av andras arbete och arrangemang. På nio månader har kontot fått snart 1 000 följare.

Delegationen har även ett Twitter-konto.

Studio Cirkulär

I mars 2021 sjösattes Studio Cirkulär, en digital talkshow om cirkulär ekonomi. Syftet med satsningen är att, på ett lättillgängligt sätt, prata om cirkulär ekonomi och på så sätt nå en bredare målgrupp. Formatet är ett 30-minuters intervjuprogram där tittaren får möta experter som på ett begripligt sätt pratar om cirkulär ekonomi utifrån olika infallsvinklar.

I första sändningen, med rubriken *Var hittar vi de cirkulära materialen?* medverkade representanter för IDC i Skövde, Siptex, Volvo Cars och Atomler. Under våren 2021 kommer Studio Cirkulär även ta upp aktuella ämnen som konsumentbeteende och hållbar konsumtion.

6. Referensgruppen och expertgrupperna

Regeringens beslut att inrätta en Delegation för cirkulär ekonomi nämner att Delegationen ska utse en referensgrupp med relevanta aktörer som med sin sakkunskap och erfarenhet ska stödja Delegationens arbete. Delegationens ordförande sammankallar referensgruppen.

6.1 Referensgruppen

Under våren 2019 tillsatte Delegationen en referensgrupp; till att börja med indelad i tre undergrupper utifrån Delegationens beslutade fokusområden Plast, Offentlig upphandling och Design för cirkularitet. Personerna i referensgruppen är valda utifrån sin kompetens inom dessa områden och sitter i gruppen utifrån personlig kapacitet. Referensgruppen omfattar (april 2021) 54 personer och modifieras utefter behov. Ordförandena i Delegationens expertgrupper är även medlemmar i referensgruppen. Sedan 2019 har referensgruppen tillgång till Microsoft Teams som en gemensam plattform för gemensamt arbete och spridning av relevanta information

Referensgruppens delaktighet i Delegationens arbete under 2020 har främst kopplat till Delegationen expertgrupper då ett flertal av referensgruppens medlemmar också är aktiva i expertgrupperna. Referensgruppen har även bjudits in att kommentera på och komma med egna förslag på innehåll till de inspel Delegationen har skickat in till Regeringskansliet inför framtagandet av strategin för cirkulär ekonomi samt handlingsplanen som kopplar till denna.

I två workshops 2019 genererade referensgruppen en stor mängd förslag på styrmedel och andra förslag som kan stötta omställningen från en linjär till en cirkulär ekonomi. Dessa förslag vidarebearbetades i olika former av både Delegationens kansli och referensgruppsmedlemmar. Under våren 2020 bildades expertgrupper utifrån dialoger mellan kansliet och referensgruppen och övriga externa aktörer, med bas i de prioriterade förslag som tidigare arbetats fram.

Referensgruppen har fortsatt en viktig roll i Delegationens arbete genom att stötta Delegationen i prioriteringar, lämna inspel och kommentera Delegationens rapportering till Regeringskansliet och agera kunskapsstöd i viktiga frågor.

6.2 Expertgrupperna

Under 2020 tillsatte Delegationen ett antal expertgrupper bestående av medlemmar ur referensgruppen och andra personer med expertis som önskat bidra kring specifika ämnesområden. Följande ämnen har varit i fokus:

- Cirkulär anläggningsindustri
- Cirkulär upphandling
- Cirkulära designprinciper
- Cirkulärt byggande
- Mätning av cirkulär ekonomi
- Hållbar och cirkulära VA
- Stärkt spårbarhet
- Utökat producentansvar

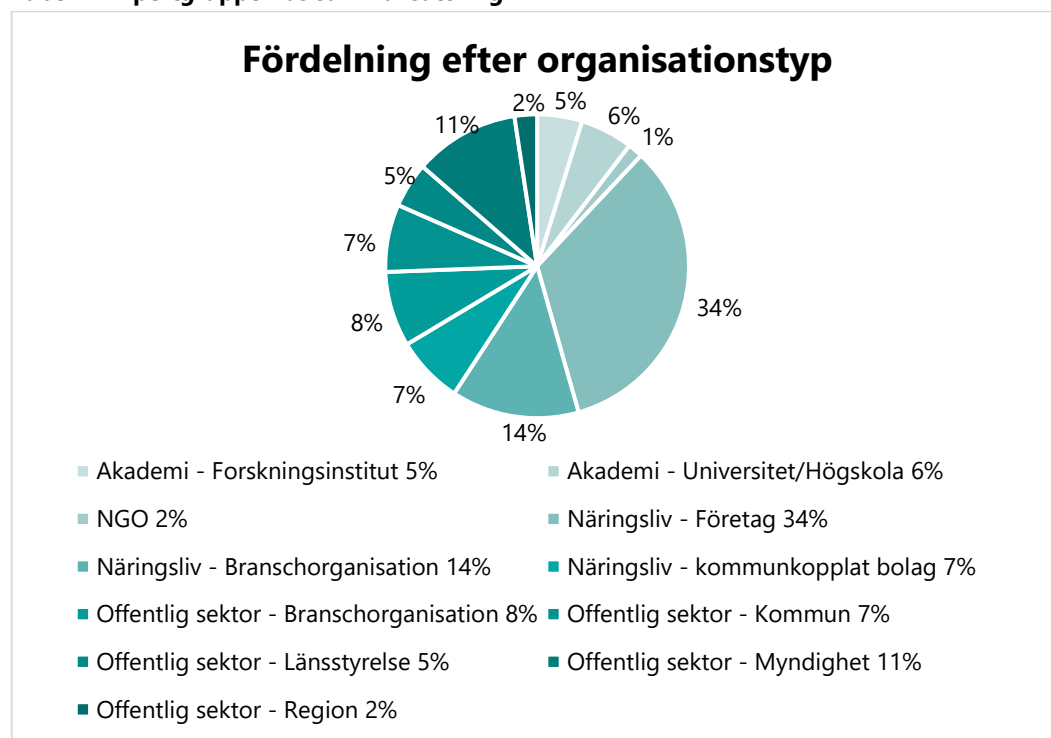
Det tillsattes även en expertgrupp med fokus på innovationskritiska metaller och mineraler, men expertgruppens arbete har pausats tillfälligt.

Expertgruppernas uppdrag har varit att identifiera och sammanställa förslag på styrmedel eller andra typer av åtgärder som kan stötta den cirkulära omställningen inom expertgruppens område. Varje expertgrupp leds av en ordförande som är ansvarig och drivande i arbetet. Kansliet har tagit fram en arbetsbeskrivning för expertgrupperna så att de hanteras enhetligt. Mandatet specificerar frågeställning/ar, leveranser till Delegationen och vad Delegationen erbjuder i form av stöd. Dessutom inkluderar mandatet information om att expertgruppernas förslag inte per automatik kommer att föras vidare till regeringen. Det är Delegationen som avgör vilka förslag som läggs fram till regeringen. Expertgrupperna har en självständig roll och väljer själva sina medlemmar, men Delegationen kan komma med förslag på kompletteringar både vad gäller medlemmar och frågeställningar som behandlas.

Expertgrupperna har liksom referensgruppen också tillgång till Microsoft Teams som en plattform för det gemensamma arbetet.

Expertgrupperna har satts samman med representanter från framför allt näringsliv, offentlig förvaltning, akademi och ideell sektor. Totalt har Delegationen engagerat 125 personer och 84 olika organisationer i arbetet med expertgrupperna, där lite mer än hälften av dessa representerar näringslivet. I diagrammet nedan går att läsa hur de 125 engagerade personerna fördelar sig utefter organisationstyp.

Tabell 2 Expertgruppernas sammansättning

Expertgrupperna lämnade in slutrapporter för sitt arbete år 2020 under januari och februari 2021. Slutrapporterna har hanterats som fristående produkter i relation till Delegationen. Med detta menas att slutrapporterna är expertgruppernas rapporter och att Delegationen har tagit ställning till innehåll och förslag för att sedan själv avgöra vilka förslag som tas med i rapporten till regeringen.

Delegationens bedömning är att expertgruppernas arbete har bidragit mycket positivt till Delegationens arbete och har uppmuntrat dem att fortsätta sitt arbete. Delegationen kommer med stor sannolikhet också att bjuda in till nya expertgrupper inom en rad relevanta områden. Referensgruppen har också en stående inbjudan att kontakta kansliet om någon/några medlemmar identifierar frågeställningar de anser att Delegationen ska titta närmare på.

7. Bilagor

Bilaga 1 Expertgruppen för cirkulär anläggningsindustri, slutrapport

Bilaga 2 Expertgruppen för cirkulärt byggande, slutrapport

Bilaga 3 Expertgruppen för cirkulära designprinciper, slutrapport

Bilaga 4 Expertgruppen för mätning av cirkulär ekonomi, slutrapport

Bilaga 5 Expertgruppen för utökat producentansvar, slutrapport

Bilaga 6 Expertgruppen för stärkt spårbarhet, slutrapport

Bilaga 7 Expertgruppen för cirkulär upphandling, slutrapport

Bilaga 8 Expertgruppen för hållbara och cirkulär VA, slutrapport

Bilaga 9 Delegationens inspel till framtagande av en bioekonomistrategi

Bilaga 10 Program för Delegationens konferens, 3–4 december 2020

Bilaga 11 Inspel till regeringens handlingsplan cirkulär ekonomi, 5 okt 2020